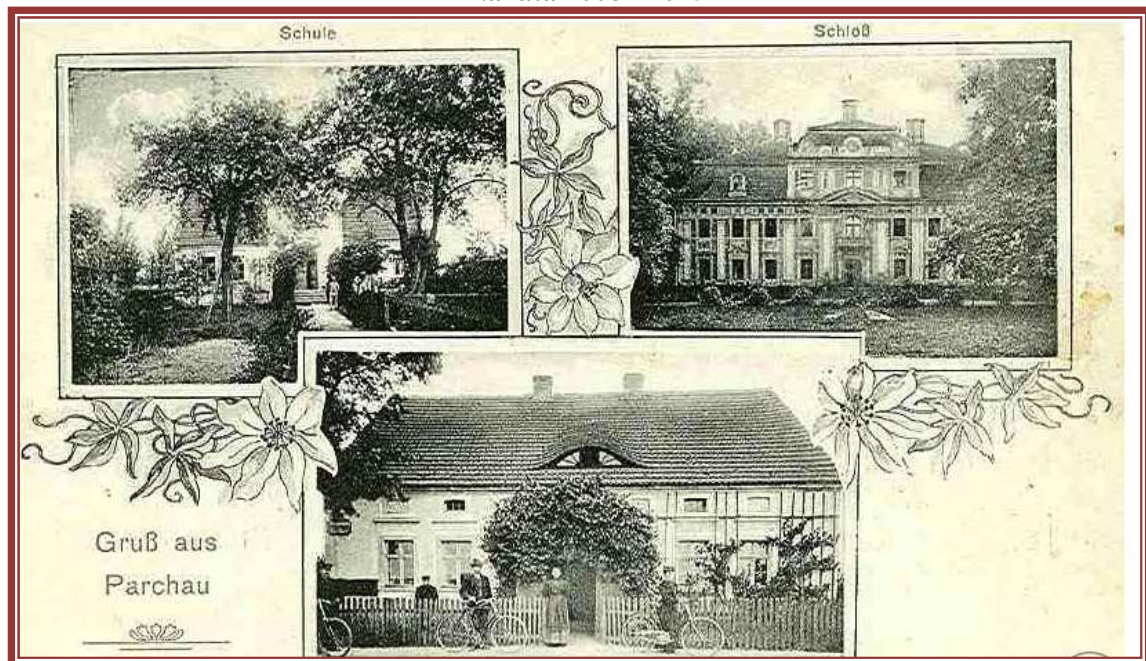

**Mieszkańcy i Rada Sołecka wsi Parchów
Wspierani przez Burmistrza i Radę Miejską w Chocianowie**

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI PARCHÓW

**POŁOŻONEJ W GMINIE MIEJSKO-WIEJSKIEJ CHOCIANÓW
NA DOLNYM ŚLĄSKU
Na lata 2008 - 2015**

Opracowany zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i AGENDY 21

**PLAN REALIZUJE STRATEGIĘ ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
GMINY CHOCIANÓW**

PARCHÓW 2008

„Plan Odnowy Miejscowości Parchów” powstał dzięki zaangażowaniu, poświęceniu czasu i wiedzy osób reprezentujących społeczność Naszej Wsi. W odpowiedzi na prośbę Rady Sołectkiej i władz Gminy, wzięły one aktywny udział w warsztatach. Podczas spotkań mieszkańcy (reprezentujący społeczność lokalną, lokalnych liderów, radnych, przedsiębiorców) sami opracowali Plan, korzystając jedynie z pomocy zewnętrznego konsultanta i moderatora.

Metoda pracy nad dokumentem została opracowana przez Andrzeja Ruszlewicza, na podstawie materiałów UMBRELLA PROJECT Programu Rozwoju Narodów Zjednoczonych.

Pomocy w postaci: konsultacji, moderowania prac warsztatowych, oraz redakcji dokumentu udzieliła Beata Castañeda Trujillo (Firma Usługowa NOWATOR, 59-223 Krotoszyce, ul. W. Witosa 17, NIP 691-119-42-65) na podstawie umowy nr IV.2.1.a z dnia 12.11.2007 r. zawartej z Fundacją Wrzosowa Kraina-Lokalna Grupa Działania. Zadanie dofinansowano w ramach projektu „Walory przyrodnicze, kulturowe i produkty lokalne - sposobem na rozwój Partnerstwa Wrzosowa Kraina” realizowanego przez Lokalną Grupę Działania Fundację „Wrzosowa Kraina”.

Współautorzy Planu Odnowy Miejscowości Parchów:

1. Bronisław Gołas
2. Maria Trochanowska
3. Edward Stodółka
4. Bogusław Stoczkowski
5. Józef Stodółka
6. Marian Dziura
7. Jan Czerep
8. Maria Chruściel
9. Krystyna Szymela
10. Agnieszka Szydzik
11. Beata Kawicka
12. Władysław Brudny
13. Ryszarda Duszeńko
14. Kazimierz Szydełko
15. Józef Mazur
16. Jarosław Pasek
17. Bronisław Klita
18. Józef Durkacz
19. Maria Durkacz
20. Teresa Duszeńko
21. Anna Opalińska
22. Stanisław Opaliński
23. Michał Raczoń
24. Katarzyna Duszeńko
25. Elżbieta Duszeńko
26. Jan Kowalczuk
27. Elżbieta Rak
28. Magdalena Durkacz
29. Kazimierz Łobodziec

30. Tomasz Łobodziec
31. Helena Żelichowska
32. Zbigniew Kachel
33. Józefa Kleszczycińska
34. Małgorzata Marciniak
35. Edyta Malinowska
36. Robert Pławiak
37. Krzysztof Szydzik
38. Maksymilian Trochanowski
39. Waldemar Rekis
40. Rozalia Sokalska
41. Mieczysław Sokalski
42. Marek Fuczyło
43. Zbigniew Duszeńko
44. Marian Jaworski
45. Weronika Krawiec
46. Małgorzata Janik
47. Bogusław Smalarz
48. Magdalena Janik
49. Ksiądz Proboszcz Jan Pryputniewicz
50. Kazimierz Żelichowski
51. Janusz Bielak

Konsultant prowadzący i moderator:

Beata Castañeda Trujillo, Krotoszyce, Tel. 0607854311, e-mail: bcastaneda@wp.pl

SPIS TREŚCI

	Strona
WSTĘP	4
Informacje ogólne	
Metoda pracy	
CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI ORAZ PLANOWANE KIERUNKI JEJ ROZWOJU	9
Opis ogólny miejscowości	
Planowane kierunki rozwoju miejscowości	
Wizja rozwoju	
Cele rozwoju	
Powiązanie z planami i działaniami realizowanymi w gminie i regionie.	
INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCA UJĘCIU STANU RZECZYWISTEGO	13
Położenie i zabudowa	
Środowisko przyrodnicze	
Dziedzictwo kulturowe	
Mieszkańcy i ich aktywność	
Gospodarka	
OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON ORAZ SZANS I ZAGROŻEŃ MIEJSCOWOŚCI	17
Analiza SWOT	
Problemy rozwoju miejscowości	
Działania i planowane przedsięwzięcia	
OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ W PERSPEKTYWIE 7 LAT OD DNIA PRZYJĘCIA DOKUMENTU	23
REALIZACJA PLANU	30
Zasady realizacji planu	
Sposoby monitorowania, oceny i aktualizacji planu	
Komunikacja społeczna	

WSTĘP

Informacje ogólne

Plan Odnowy Miejscowości Parchów powstał jako odpowiedź na potrzebę uporządkowania rozwoju naszej wsi, a także sprostania wyzwaniom XXI wieku. Podczas opracowania Planu przyjęliśmy, że będą nami kierowały dwa podstawowe uwarunkowania:

- ✓ Zasady zrównoważonego rozwoju.
- ✓ Zasady Agendy 21.

Zasady zrównoważonego rozwoju zostały przez nas wszystkich ustanowione w 1997 roku, w którym przyjęliśmy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej. W art. 5 Konstytucji jest zapisane: "Rzeczpospolita Polska... zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju". "Władze Publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom" (art. 74).

Idea zrównoważonego rozwoju wynika z konieczności sprostania wyzwaniom nowego tysiąclecia. Po żywiłowym rozwoju przemysłowym, nieograniczonym korzystaniu z zasobów naturalnych i beztróskim zanieczyszczeniu i przekształcaniu środowiska przyrodniczego, przyszedł czas na refleksję i zmianę postaw. Zauważyliśmy, że prawa rządzące światem żywym w równej mierze dotyczą nas jak i każdej żywej istoty na naszej planecie. Po zachwycie rozwojem technologii i okresem wiary, że nasz umysł pozwoli nam panować nad prawami natury wiemy, że zbliżają się granice, których nie możemy przekroczyć. Życie bez wody zdatnej do picia, gleb dających nam bezpieczną żywność, czy roślin odnawiających zasoby tlenu jest niemożliwe. Ten uproszczony przykład to tylko niewielki ułamek skomplikowanych powiązań i zależności między człowiekiem a innymi organizmami i zjawiskami warunkującymi życie na Ziemi.

Przyjęta przez nas zasada zrównoważonego rozwoju to zgoda na rozwój gospodarczy i społeczny w harmonii z poszanowaniem przyrody.

Przyjęta przez nas zasada **zrównoważonego rozwoju to zgoda na rozwój gospodarczy i społeczny w harmonii z poszanowaniem przyrody**. Granicą podejmowanych działań powinno być zagrożenie dla środowiska przyrodniczego. Podstawowa zasada zrównoważonego rozwoju "myśleć globalnie, działać lokalnie", powinna przejawiać się we wszystkich naszych działaniach, także polityków i władz. Obszar i środowisko przyrodnicze, w którym teraz żyjemy, za chwilę będzie musiał służyć naszym potomkom. Czy pozostawimy im szansę na godne i spokojne życie? Czy oni zrozumieją, że muszą toczyć wojny o czystą wodę, bo my chcieliśmy mieć jeszcze jeden luksusowy samochód? Czasami trzeba tylko trochę dobrej woli, aby postępować zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Szacunek dla środowiska przyrodniczego to cecha, która zachowała się w wielu umysłach mieszkańców takich małych miejscowości jak nasza wieś. Codzienne od małego dziecka obcowanie z naturą, która jest tuż obok nas, na podwórku czy za płotem, uczy szacunku dla każdej żyjącej istoty.

Czym na poziomie wsi i społeczności lokalnych jest zrównoważony rozwój?

Zrównoważony rozwój wsi to taki kierunek rozwoju społecznego i gospodarczego, który w zaspokajaniu potrzeb naszych mieszkańców nie doprowadza do zniszczenia środowiska przyrodniczego. Taki rozwój nie oznacza zahamowania procesów gospodarczych we wsi kosztem działań chroniących środowisko. Wprost przeciwnie – oznacza harmonijny, zrównoważony rozwój w wymiarze ekologicznym, ekonomicznym i społecznym z pełnym uwzględnieniem ładu przestrzennego.

Podstawą są trzy zasady:

1. Równość szans w dostępie do zasobów i odprowadzania zanieczyszczeń - filozofia sprawiedliwości międzypokoleniowej.
2. Równość szans pomiędzy człowiekiem i przyrodą. Funkcjonowanie cywilizacji ludzkiej z zachowaniem trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz z ochroną różnorodności biologicznej.
3. Równość szans między tym, co lokalne a ponadlokalne. Potrzeby ogólnospołeczne są zaspokajane na równi z potrzebami lokalnych społeczności.

Dążąc do zrównoważonego rozwoju powinniśmy uruchomić i kontynuować takie podstawowe procesy jak:

- Ograniczenie zużywania odnawialnych zasobów do granic możliwości ich odtwarzania.
- Ograniczenie zużywania nieodnawialnych zasobów do skali pozwalającej na zastępowanie ich poprzez odpowiednie substytuty.
- Stopniowe eliminowanie substancji niebezpiecznych i toksycznych.
- Utrzymywanie skali emisji zanieczyszczeń i zakłóceń tak, aby nie przekroczyć pojemności asymilacyjnej środowiska.
- Stała ochrona różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazu, ekosystemów, gatunków i genów.
- Uspołecznienie procesów podejmowania decyzji na różnych poziomach, poczynając od parlamentu kończąc na samorządach i społecznościach lokalnych.
- Tworzenie warunków dla zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego każdego człowieka.

Szansę na zrównoważony rozwój w wiosce zależą od wielu czynników:

- Mieszkańcy wsi i władze gminy muszą posiadać silną wolę opracowania i wdrożenia strategii zrównoważonego rozwoju gminy i planu rozwoju miejscowości.
- Rada sołecka i rada gminy, są głównymi animatorami rozwoju swoich "małych ojczyzn", na nich spoczywa pobudzanie, organizowanie i realizacja działań zrównoważonego rozwoju.
- Podstawą powodzenia jest wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa.
- Społeczność lokalna musi rozumieć i aktywnie wspierać realizację działań przyjętych w Planie Odnowy Miejscowości.
- Żadne plany nie mogą być skutecznie realizowane bez aktywnego udziału mieszkańców.

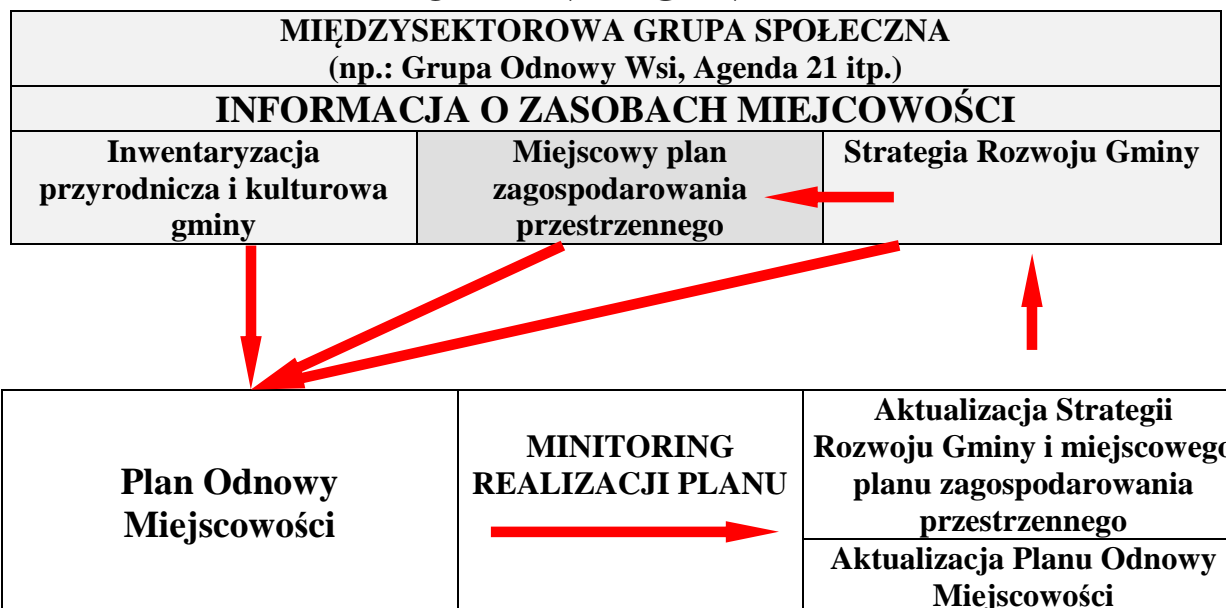
Agenda 21 to dokument przyjęty na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 roku (również przez Polskę) i określany jako program działań na rzecz zrównoważonego rozwoju w perspektywie XXI wieku. Agenda 21 uwzględnia globalną, krajową i lokalną (gminną, wiejską) skalę działań w sferze ekologicznej, społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Lokalna Agenda 21 to uspołeczniony, partnerski i dynamiczny proces planowania zmierzający do osiągnięcia celu, jakim jest trwały i zrównoważony rozwój wsi.

Lokalna Agenda 21 oznacza w praktyce konieczność budowania we wsi:

- Współpracy partnerskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju między samorządem, mieszkańcami, biznesem, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami.
- Systemu informacji o zasobach wsi (w tym przyrodniczych, kulturowych).
- Planu odnowy wsi opartego na zrównoważonym rozwoju.
- Systemu społecznego monitoringu realizacji Planu (lokalnej Agendy 21).

LOKALNA AGENDA 21

Mieszkańcy wsi Parchów podjęli decyzję o opracowaniu planu odnowy własnej miejscowości zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i w oparciu o zasady Agendy 21. Pracę nad Planem prowadziła grupa mieszkańców, tworząc podstawy do stworzenia międzysektorowej grupy społecznej na rzecz wprowadzania zrównoważonego rozwoju we wsi.

Pragniemy włączyć się, w rozwijane od wielu lat w ramach wspólnoty europejskiej działania, nazywane popularnie odnową wsi. Istotna dla nas jest pomoc w realizacji Planu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 - Oś 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” oraz w przyszłości Osi 4 „LEADER”.

Jest to dla nas jedno z ważniejszych źródeł realizacji planu, ale zdajemy sobie sprawę, że pełna realizacja przyjętych celów wymaga od nas samych dużej aktywności, a także poszukiwania innych źródeł pomocy.

Idea odnowy wsi w Europie Zachodniej¹ zrodziła się w wyniku kryzysu ekonomicznego i społecznego na wsi, który dotknął tereny wiejskie w latach 70 i 80 XX wieku. Przyczyną były radykalne zmiany w produkcji rolnej, transporcie, a także niszczenie handlu lokalnego przez supermarkety. Istotną podstawę kryzysu stanowiła Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej. Do tej pory podstawowym jej założeniem było produkowanie masowo taniej żywności (wspieranie trwa do dzisiaj), bez uwzględniania jej jakości, oraz lokalnych powiązań producentów (rolników) z konsumentami. Nadziejemy budzą obecne próby zmiany polityki rolnej w kierunku wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i nie dotowania samej produkcji żywności, ale wspieranie producentów rolnych, w tym produkujących dobrej jakości żywność w mniejszych gospodarstwach (np.: program rolnośrodowiskowy, produkty lokalne, odnowa wsi, różnicowanie produkcji na terenach wiejskich). Polska jest obecnie w sytuacji żywiołowego rozwoju supermarketów, a więc ten kryzys nas dotyka i będzie się rozwijał.

¹ Fragment dotyczący historii odnowy wsi opracowano na podstawie: R. Wilczyński, „Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce”. RCDRRiOW Poznań, 2003

Koncepcja odnowy wsi powstała w Niemczech w połowie lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Ważne daty dla tego działania to:

- 1984 - powstał Europejski Ruch Odnowy Wsi i Małych Miast.
- 1994 - opracowanie i przyjęcie „Strategii dla wiejskiej Europy”,
- 1996 - na III Kongresie Odnowy Wsi przyjęto „Przewodnią koncepcję rozwoju terenów wiejskich i odnowy wsi w Europie”.

Dokument „Strategia dla wiejskiej Europy” określa trzy podstawowe zasady, które powinny być przestrzegane w rozwoju obszarów wiejskich. Zasadnicza ich treść zawarta jest poniżej.

1. Wzajemne powiązania ludzi ze środowiskiem (naturalnym i kulturowym), w którym żyją. Sprawy związane z mieszkańcami i ich aktywnością nie mogą dominować nad potrzebą ochrony środowiska, jak również ochrona środowiska nie może być celem samym w sobie, nie uwzględniającym potrzeb ludzi.
2. Współpraca i zintegrowane działanie. Rozwój lokalny może być skutecznie realizowany tylko dzięki efektywnej współpracy wszystkich zainteresowanych stron. Ważna jest szczególnie współpraca pomiędzy mieszkańcami i gminą. Istotne jest, aby układ współpracy był partnerski, bez dominacji, narzucania woli czy zastępowania w działaniach przez jedną ze stron.
3. Konsultacje i zaangażowanie. W planowaniu i realizacji działań należy uwzględniać poglądy i oczekiwania tych, którzy żyją w danej miejscowości. Do realizacji rozwoju powinniśmy w pierwszej kolejności korzystać z zasobów lokalnych – zarówno ludzkich, jak i przyrodniczych, kulturowych, gospodarczych. W proces muszą być aktywnie włączone społeczności lokalne.

Powyższe zasady uwzględniają podstawowe założenia zrównoważonego rozwoju, oraz Agendy 21.

Metoda pracy.

Jak i dlaczego pracowaliśmy?

Mieszkańcy wsi Parchów opracowali samodzielnie Plan Odnowy Miejscowości, korzystając jedynie z pomocy zewnętrznych ekspertów w zakresie metodyki i redakcji końcowej dokumentu.

✓ Czym jest Plan Odnowy Miejscowości?

Plan Odnowy Miejscowości jest sposobem osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie rozwojem. Przy konstruowaniu wizji i sposobów dojścia do niej za podstawę, oprócz typowych dla planów elementów, bierze się wartość środowiska. Granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów środowiska i ich ochrona.

✓ Po co miejscowości plan odnowy?

- Tworzenie planu odnowy pozwala mieszkańcom zaplanować swoją przyszłość w perspektywie kilku lat, spojrzeć na miejscowość całościowo, rozpatrując poszczególne obszary aktywności w powiązaniu ze sobą.
- Plan odnowy to nie tylko dokument opisujący drogi dojścia do założonych celów, ale także proces, w którym uczestniczą mieszkańcy zainteresowani przyszłością swojej miejscowości.
- Zapisanie planu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich mieszkańców miejscowości.
- Budowanie planu umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji

często wymaga consensusu. Osiągnięty na drodze otwartej dyskusji pozwala na wypracowanie planu, z którym będą identyfikowali się mieszkańcy miejscowości.

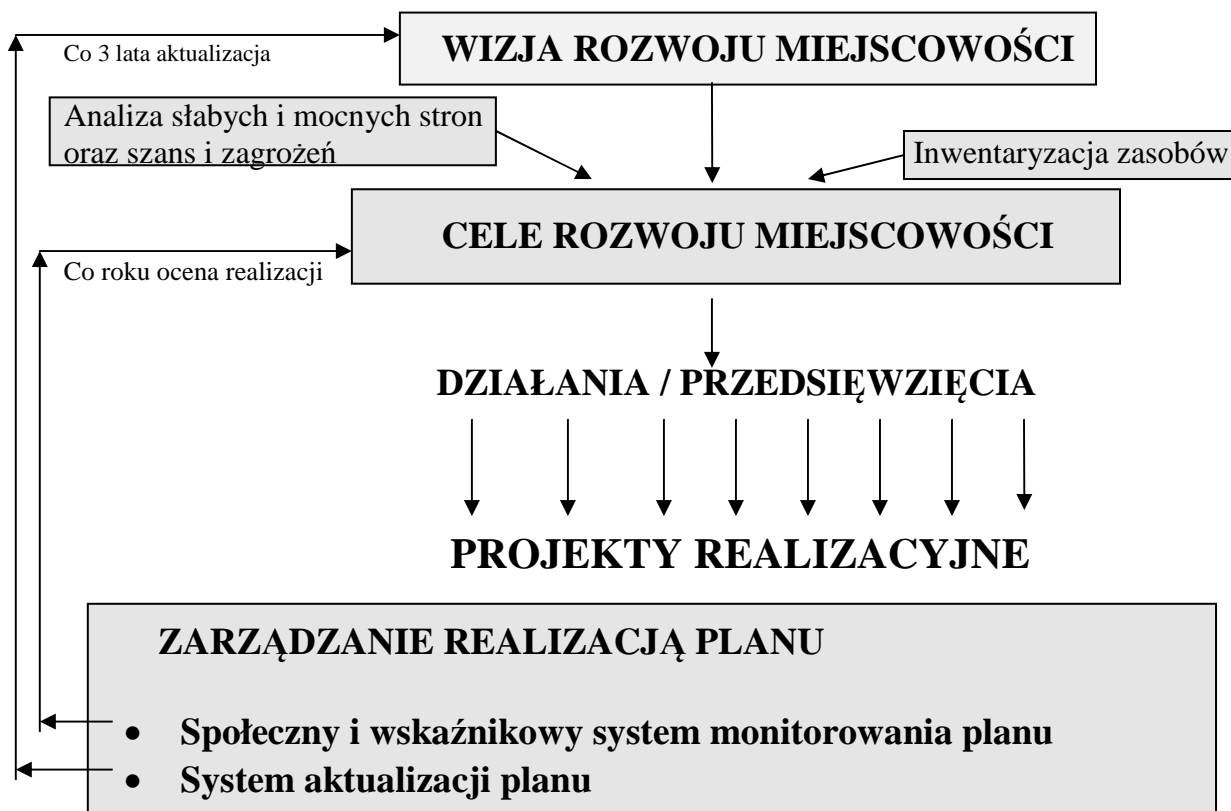
- Tworzenie planu sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron miejscowości, a przez to przyjrzenie się możliwościom, potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości.
- Plan umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami takimi jak środowisko, ludzie, teren, infrastruktura i środki finansowe. Zasoby te są zwykle ograniczone, dlatego też można zaplanować odpowiednie gospodarowanie nimi.
- Plan - to instrument długofalowego zarządzania miejscowością. Wnosi elementy ciągłości i trwałości w poczynania władz gminy, niezależnie od zmieniających się układów politycznych.

Do opracowania planu rozwoju miejscowości władze miejscowości zaprosiły mieszkańców wsi Parchów, jak również osoby zainteresowane problematyką. Nie wszystkie zaproszone osoby skorzystały z możliwości uczestniczenia w pracach grupy. Praca polegała na uczestniczeniu w zajęciach warsztatowych. Prowadzący warsztaty moderator miał za zadanie przeprowadzenie grupy przez kolejne etapy pracy, a także pomoc w redagowaniu wyników prac warsztatowych. Wszystkie zapisy w planie zostały samodzielnie wypracowane przez uczestników warsztatów, każdy zapis był poddany ogólnej dyskusji i przyjmowany przez ogół zgromadzonych.

W wyniku budowy planu odnowy miejscowości otrzymaliśmy:

1. Dokument w wersji pisanej.
2. Grupę zaangażowaną w odnowę wsi.

Struktura Planu Odnowy Miejscowości

CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI ORAZ PLANOWANE KIERUNKI JEJ ROZWOJU

Jaka jest nasza miejscowość dzisiaj? Jak i gdzie chcemy żyć i mieszkać?

Opis ogólny miejscowości

Wieś Parchów, która do 1945 r. nazywała się *Parchau*, leży w północnej części województwa dolnośląskiego w powiecie polkowickim w gminie Chocianów. Wraz z wsiami Brunów, Chocianowiec, Duninów, Jabłonów, Michałów, Ogrodzisko, Pogorzelska, Raków, Szklary Dolne, Trzebnice, Trzmielów, Żabice i miastem Chocianów tworzy wspólną samorządową Miasta i Gminy Chocianów. Parchów to urocza, zadbane wieś posiadająca doskonałe położenie geograficzne oraz warunki przyrodnicze. Leży w niedużej odległości od Polkowic - miasta powiatowego oraz w bezpośrednim, sąsiedztwie dużego kompleksu leśnego obejmującego wschodnią część Borów Dolnośląskich. W okolicy znajduje się wiele atrakcji przyrodniczo-kulturowych związanych ze specyfiką i historyczną przeszłością subregionu. Pomimo tego, walory miejscowości nie zostały dotychczas wykorzystane do rozwoju turystyki. Mieszkańcy wsi utrzymują się głównie z pracy w przemyśle i górnictwie.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości

Wizja rozwoju wsi Parchów.

Jak i gdzie chcemy żyć i mieszkać? Do czego zmierzamy?

Wizja zrównoważonego rozwoju wsi to obraz jej przyszłego stanu, do którego będzie się dążyć uwzględniając dobro środowiska przyrodniczego i potrzeby mieszkańców.

Sformułowaliśmy obraz wsi za około 7 lat określając wygląd wsi, pożądane cechy środowiska przyrodniczego, aktywność gospodarczą, funkcjonowanie wsi i poziom życia mieszkańców. Poprzez stworzenie wizji przygotowaliśmy ramy, które pozwoliły na wyznaczenie celów i sposobów ich realizacji w Planie. Jest to bardzo istotny etap.

Każdy z nas planuje swoją przyszłość w oparciu o marzenia i chęć osiągnięcia określonych celów, również my tak postąpiliśmy mając na myśli naszą wieś. Perspektywa 7 lat pozwala na dosyć realne określenie, jaki ma być Parchów z możliwością zaplanowania działań, które przybliżą nas do wizji.

Hasłowa wizja rozwoju wsi Parchów:

Parchów to piękna, zadbana wieś z życzliwymi, gościnnymi i niezwykle aktywnymi społecznie mieszkańcami

Wizja w ujęciu szczegółowym to bardziej rozwinięty obraz wsi:

Wygląd wsi

- Wieś jest zadbana, zabudowania są wyremontowane, podwórka kolorowe a ogrody pełne drzew, krzewów i kwiatów.
- Droga wojewódzka biegnąca przez wieś jest bezpieczna z chodnikami i oznakowanymi przejściami dla pieszych, pozostałe drogi są w dobrym stanie – całość jest odpowiednio oświetlona.
- Wieś jest zgazyfikowana oraz posiada uporządkowaną gospodarkę wodno-ściekową.
- Mieszkańcy dbają o środowisko przyrodnicze. Odpady są segregowane, brak jest dzikich wysypisk śmieci.
- We wsi i okolicy działa system ścieżek i szlaków turystyczno-rekreacyjnych, edukacyjnych i spacerowych.
- Park jest uporządkowany i zagospodarowany z wyznaczonymi alejkami spacerowymi, ławkami i stawem, po środku którego znajduje się stylowa fontanna. Mieszkańcy przygotowali tu również miejsce na ognisko.
- W Parchowie istnieje kompleks sportowo-rekreacyjny.
- W obiekcie Starego Młyna powstało Ekomuzeum z kawiarnią.
- We wsi nie ma „odstrasżających” budynków. Zabytkowe obiekty są zabezpieczone, a znaczna ich część odnowiona.
- Istnieje nowoczesny i bezpieczny plac zabaw.
- Budynki szkolne są połączone łącznikiem, dzięki czemu można bez ograniczeń poruszać się po całej szkole.
- Przy szkole funkcjonuje przedszkole.
- Mur cmentarny jest pięknie odnowiony.

Mieszkańcy i ich aktywność

- Wieś jest wielopokoleniowa, większość mieszkańców to ludzie młodzi i dobrze wykształceni.
- Liczba ludności Parchowa systematycznie wzrasta, osiedlają się tu nowi mieszkańcy, którzy chętnie angażują się w działania na rzecz wsi.
- Mieszkańcy Parchowa są bardzo aktywni społecznie, podawani jako wzór do naśladowania dla innych miejscowości.
- W Parchowie aktywnie działa Stowarzyszenie dbające o rozwój miejscowości i skutecznie zdobywające fundusze na ten cel oraz kilka innych grup społecznych skupiających ludzi o podobnych zainteresowaniach.

- Regularnie organizowane są imprezy plenerowe na terenie kompleksu sportowo-rekreacyjnego, w parku oraz w Domu Kultury.
- Głównym miejscem integracji i spotkań mieszkańców jest wyremontowany Dom Kultury, który tętni życiem. Korzystają z niego mieszkańcy w różnym wieku. Funkcjonują tu: izba etnograficzna, siłownia, kawiarenka internetowa, liczne koła zainteresowań, siedzibę ma Koło Gospodyń Wiejskich, Klub Seniora oraz Stowarzyszenie „Nasz Parchów”.
- Otoczenie Domu Kultury jest pięknie zagospodarowane, z częścią rekreacyjną służącą jako letnie miejsce spotkań mieszkańców i przejeżdżających przez wieś turystów, małym boiskiem oraz parkingiem.
- Najmłodszy mieszkańcy wsi z radością korzystają z placu zabaw.
- Mieszkańców cechuje wysoka odpowiedzialność za środowisko przyrodnicze, w tym celu współpracują z innymi wsiami i wspierają ochronę przyrody i krajobrazu regionu.
- Osoby starsze mogą liczyć na pomoc i opiekę pozostałych mieszkańców.

Aktywność gospodarcza

- Wieś ma charakter usługowo-rekreacyjny.
- Infrastruktura we wsi jest w dobrym stanie i sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości.
- Mieszkańcy aktywnie tworzą nowe miejsca pracy.
- We wsi funkcjonuje kilka gospodarstw ekologicznych, agroturystycznych i zajazd, gdzie turyści oprócz noclegu mogą smacznie zjeść.
- We wsi istnieje stadnina koni, tor kartingowy, a przy czystej i zadbanej rzece urządzono plażę i miejsca dla wędkarzy.
- Rozwinęła się drobna wytwórczość (tartaki, stolarnie), usługi i rzemiosło często związane z obsługą rosnącego ruchu turystycznego.
- Nadal znaczna grupa mieszkańców pracuje poza wsią w górnictwie i przemyśle.

Cele rozwoju. Co musimy zrobić?

Cele wynikają z problemów, jakie w chwili obecnej przeszkadzają nam w osiągnięciu wizji rozwoju. Cele mamy zrealizować w całości i w pełni za to ponosimy odpowiedzialność. Przy realizacji planu opartego o zrównoważony rozwój, cele społeczno-gospodarcze muszą być zharmonizowane ze środowiskiem. Granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów środowiska przyrodniczego. Cele powinny być konkretne i mierzalne, realistyczne, osiągalne, określone w czasie, czyli takie, o których można powiedzieć, że zostały wykonane lub nie. Realizacja celów powinna nas doprowadzić do osiągnięcia wizji i satysfakcji z rozwoju miejscowości.

Wygląd wsi

1. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury drogowej i komunikacyjnej.
2. Budowa i modernizacja niezbędnej infrastruktury w zakresie kanalizacji, wodociągów, gazu ziemnego i melioracji.
3. Poprawa wizerunku i zagospodarowanie parku.
4. Renowacja i zabezpieczenie zabytków oraz elementów kulturowych wsi.

Mieszkańcy i ich aktywność

1. Budowa i modernizacja miejsc, które mają wpływ na integrację i rozwój mieszkańców.
2. Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego służącego aktywności fizycznej mieszkańców i odwiedzających wieś turystów.
3. Wzrost zaangażowania mieszkańców na rzecz rozwoju wsi.

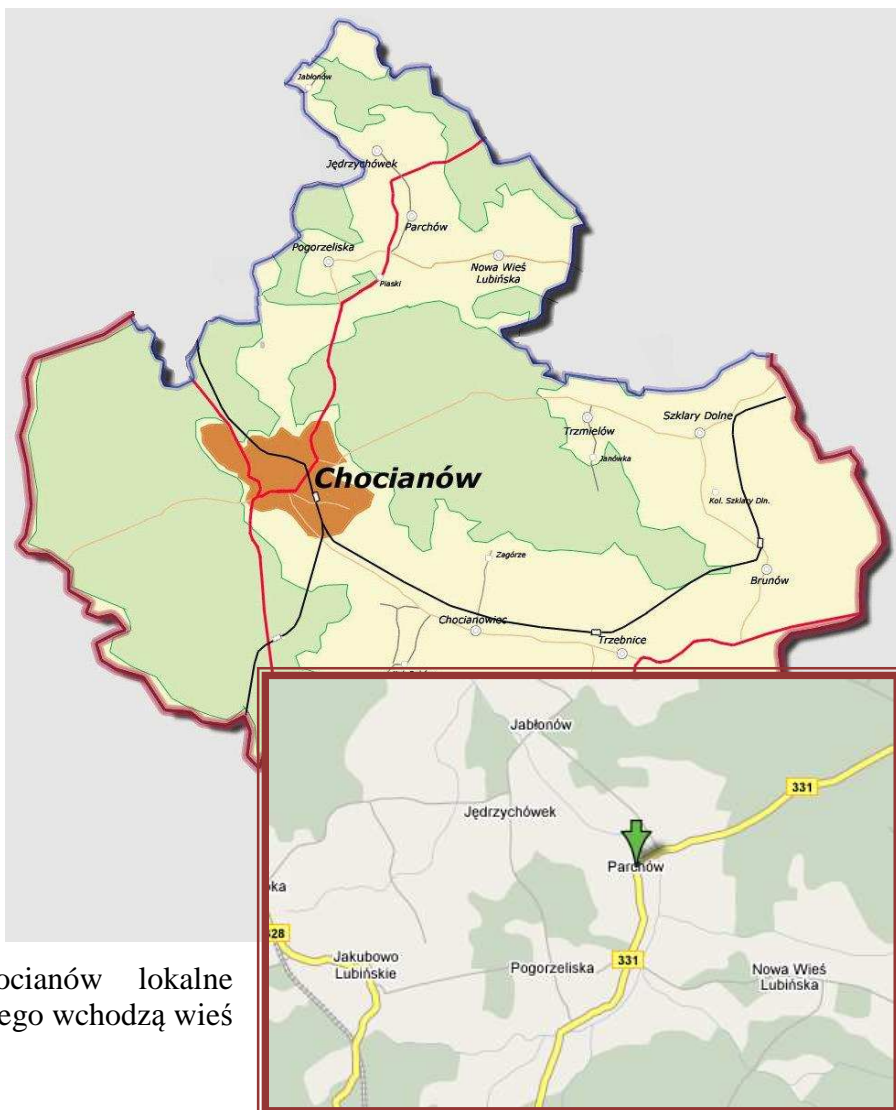
Aktywność gospodarcza

1. Budowa i modernizacja infrastruktury związanej z turystyką i rekreacją.
2. Edukacja mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości i pozyskiwania funduszy na ten cel.
3. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców.

INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCA UJĘCIU STANU RZECZYWISTEGO

Położenie i zabudowa

Parchów pod względem geograficznym położony jest na terenie makroregionu zwanego Niziną Śląsko-Łużycką w południowej części powiatu polkowickiego. Przez wieś przepływa rzeka Szprotawa. Główną cechą krajobrazu otaczającego wieś są rozległe i zwarte zespoły leśne oraz zadrzewienia. Przez wieś przebiega droga krajowa nr 331, która 10 km od Parchowa łączy się z międzynarodową trasą E-65 (Świnoujście – Szczecin – Jelenia Góra – Jakuszyce). Wieś jest bardzo dobrze skomunikowana z miastem powiatowym oraz gminnym. Zabudowa mieszkalna wsi jest stosunkowo rozproszona, szczególnie w południowej części. Parchów stanowi w strukturze układu funkcjonalno – przestrzennego gminy Chocianów lokalne centrum zespołu wsi, w skład którego wchodzi wieś Jabłonów i Pogorzelska.

Środowisko przyrodnicze

Okolice wsi Parchów posiadają wysokie walory kulturowe, krajobrazowe i przyrodnicze, sprzyjające zagospodarowaniu turystyczno-rekreacyjnemu.

W ogólnym bilansie zieleni istotną rolę odgrywają zadrzewienia przydrożne i nadwodne.

Wśród kilkunastu występujących na tym obszarze zadrzewień przydrożnych na szczególną uwagę zasługują aleje i szpalery. Do najciekawszych należy znajdująca się na terenie wsi aleja dębowo-brzozowa z początku XX w., wpisana do rejestru zabytków (decyzja nr 700/L z dnia 25.VI.1986 r.) Aleja ta złożona jest z dwóch części: dębów czerwonych oraz brzoź brodawkowatych. Na uwagę zasługują również, znajdujące się w parku wiejskim dwa pojedyncze Platany będące pomnikami przyrody.

Na terenie wsi występują zadrzewienia mieszane złożone w większości z dębów szypułkowych, jesionów wyniosłych, świerka pospolitego i topoli białej.

W okolicznych lasach występuje zwierzyna łowna (sarny, jelenie, dziki, kuropatwy, lisy) oraz dość liczne gatunki objęte ochroną (gronostaj, jeż, kret, łasice). Wśród gadów spotkać można żmiję zygzakowatą i gniewosza. Płazy reprezentowane są m.in. przez ropuchę zwyczajną, ropuchę zieloną i traszkę zwyczajną.

Atrakcyjnymi przyrodniczo terenami w okolicy Parchowa są:

- Przemkowski Park Krajobrazowy - obecnie wchodzący w skład Dolnośląskiego Zespołu Parków Krajobrazowych we Wrocławiu. Utworzony został w 1997 r. zajmuje powierzchnię - 22 338 ha, z otuliną - 37 804 ha. Obszar Przemkowskiego Parku Krajobrazowego obejmuje kompleksy przyrodniczo - krajobrazowe charakterystyczne dla Kotliny Śląskiej okręgu Borów Dolnośląskich. Na terenie Parku znajduje się pięć rezerwatów przyrody, dwa użytki ekologiczne oraz zostały utworzone dwa obszary Natura 2000.
- Rezerwat przyrody Stawy Przemkowskie – rezerwat ornitologiczny na powierzchni 1046,25 ha utworzony ze względu na ogromną ilość gniazdujących tam ptaków.
- Uroczysko Czarne Stawy, rezerwat florystyczny utworzony w 2006 r. w celu ochrony boru bagiennego oraz roślinności torfowiskowej w okolicach Chocianowa. Powierzchnia 136,48 ha.
- Obszar chronionego krajobrazu „Lasy Chocianowskie” - obejmuje zwarte powierzchnie leśne, rozległe obszary łąk w dolinach rzek oraz północną część miasta Chocianów z ciekawym florystycznie parkiem podworskim. Powierzchnia całkowita Chronionego Krajobrazu „Lasy Chocianowskie” wynosi 63,9 km², w tym leśnej 48,4 km².
- Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Czarnej Wody” o powierzchni 23,3 km² obejmujący środkową część zlewni Czarnej Wody. Lasy tego obszaru złożone są z drzewostanów sosnowych, z niewielką domieszką dębu.
- zadrzewienia przyrodnicze nad ciekami i rowami, położone zwłaszcza w dolinie Szprotawy.

Gleby

Lokalne gleby zostały wykształcone jako gleby murszowe i torfowe w rejonach dolin rzecznych, bądź rozwinęły się na piaszczystym lub gliniastym podłożu polodowcowym, jako gleby typu pseudobielicowego, gleby opadowo-glejowe, płowe opadowo-glejowe. Pod względem bonitacyjnym, w większości gleby w okolicy Parchowa należą do klasy V i VI. Produkcyjność ich uzależniona jest od kultury użytkowania, ponieważ w większości są to gleby o słabym współczynniku bonitacyjnym, wykazujące małą pojemność próchniczą i dużą kwasowość.

Klimat

Okolice wsi Parchów charakteryzują się łagodnym mikroklimatem. Wieś leży w regionie klimatycznym zwanym lubusko – dolnośląskim, który charakteryzują łagodne zimy i upalne lata. Klimat tego obszaru posiada cechy klimatu oceanicznego i zaliczany jest do najcieplejszych w Polsce - średnioroczna temperatura wynosi od 8,0⁰ C do 8,2⁰ C. Długi okres wegetacyjny ma korzystny wpływ na środowisko, a okres zielony trwa tutaj dłużej niż w innych rejonach kraju. Średnie roczne sumy opadów są niskie. Teren ten charakteryzuje się również dużym zachmurzeniem. Wśród wiatrów przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie. Najrzadziej występują tu wiatry z kierunków północnego i północno-wschodniego.

Dziedzictwo Kulturowe

Uzupełnieniem walorów przyrodniczych okolic jest dziedzictwo kulturowe. W Parchowie znajdują się następujące obiekty zabytkowe:

Ruina barokowego pałacu wzniesionego na początku XVIII w. (około 1702 r.). Stanowi on wybitne dzieło architektury wpisane do rejestru zabytków (decyzja nr 170/L z dnia 4.X.1961 r.). Autorem projektu był Martin Frantz. Obiekt był bardzo okazały, znajdowało się tu niegdyś 25 sal. Pałac był restaurowany w XIX wieku, częściowo uszkodzony w 1945 roku, zabezpieczony w 1958 roku. Budynek założony był na rzucie prostokąta, trzytraktowy, dwukondygnacyjny, nakryty czterospadowym dachem łamanym z lukarnami. W wejściu głównym znajdował się kamienny portal balkonowy. Ostatnim właścicielem pałacu, do 1945 roku był podpułkownik z I wojny światowej von Recke. Aktualnie zrujnowany pałac wraz z zabudowaniami gospodarczymi i przylegający do niego park podworski są własnością Agencji Nieruchomości Rolnych.

Cmentarz parafialny, założony na początku XIX wieku, zlokalizowany na działce nr 233, wpisany do rejestru zabytków (decyzja nr 756/L z dnia 28.XII.1987 r.)

Barokowa kaplica cmentarna z końca XVIII wieku. Murowana, kwadratowa, nakryta dachem namiotowym z sygnaturą, znajdująca się w konserwatorskim spisie zabytków architektury i budownictwa.

W spisie tym znajduje się w Parchowie ponad 20 obiektów o charakterze mieszkalnym oraz Szkoła Podstawowa.

Mieszkańcy i ich aktywność

Parchów liczy obecnie około 530 mieszkańców. W większości są to osoby w wieku produkcyjnym z wykształceniem średnim. Mieszkańcy oceniają bezrobocie we wsi jako niskie. Przyczyną tego jest sąsiedztwo bogatych w pracę terenów górniczych (KGHM) oraz podstrefy Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Polkowicach.

W Parchowie funkcjonują następujące instytucje zaspokajających potrzeby mieszkańców:

Szkoła Podstawowa, punkt lekarski, Agencja Poczтовая, Wiejski Dom Kultury, Filia wiejska Biblioteki Publicznej w Chocianowie, Kościół filialny w Parchowie należący do Parafii pw. św. Jacka w Pogorzelskich. Pozostałe potrzeby mieszkańcy zaspokajają w pobliskich Polkowicach lub Chocianowie.

Mieszkańcy Parchowa są wyjątkowo dobrze zorganizowani i bardzo aktywni społecznie. We wsi formalnie działają dwie organizacje pozarządowe: Ochotnicza Straż Pożarna oraz Klub Sportowy „Victoria”. Ponadto dużą aktywnością i zaangażowaniem wykazują się rada sołecka i rada parafialna. Mieszkańcy chętnie biorą udział w pracach społecznych na rzecz wsi, dzięki czemu odbudowany został w Parchowie Kościół, który uległ spaleniowi od uderzenia pioruna jeszcze w XIX w. Dzięki pracy społecznej mieszkańców Parchowa, wyremontowana została remiza strażacka,

naprawione drogi gminne oraz wybudowany budynek socjalny na boisku sportowym. Mieszkańcy Parchowa posiadają również różnorodne i ciekawe zainteresowania, którymi chętnie zarażają innych.

We wsi istnieje Wiejski Dom Kultury, który wymaga remontu i dostosowania do potrzeb mieszkańców. Mieszkańcy Parchowa, w trakcie opracowywania niniejszego Planu, założyli Stowarzyszenie „Nasz Parchów” którego głównym celem jest rozwój społeczno-ekonomiczny wsi, poprzez realizację założeń Planu Odnowy Miejscowości. Stowarzyszenie jest w trakcie rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Gospodarka

Gospodarka wsi oparta jest przede wszystkim na drobnej wytwórczości, handlu i rolnictwie. We wsi działają 4 duże gospodarstwa rolne i około 15 mniejszych. Większość z nich prowadzi produkcje roślinną. W Parchowie funkcjonują: dwa sklepy spożywczo-przemysłowe, 4 firmy budowlane w tym PHPiU „BODAR” sp. z o. o., 2 zakłady gastronomiczne, 3 firmy transportowe, 3 firmy handlowe, kamieniarstwo oraz firma związana z przetwórstwem drewna. W większości mieszkańcy Parchowa pracują poza miejscem zamieszkania. Niewątpliwym atutem wsi jest jej położenie w pobliżu dużych, bogatych aglomeracji miejskich oraz atrakcyjnych przyrodniczo terenów, co daje potencjalne szanse na rozwój turystyki i dodatkowe dochody dla mieszkańców.

OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON ORAZ SZANS I ZAGROŻEŃ MIEJSCOWOŚCI

Na co możemy postawić? Na co musimy uważać?

Analiza SWOT

Zastanawialiśmy się nad tym czy znajdziemy w naszej wsi jakieś mocne strony, które pozwolą nam na wykorzystanie ich do rozwoju. Szukaliśmy również szans w zmieniającym się wokół nas otoczeniu i przewidywalnej przyszłości, które by nam pomogły. Postanowiliśmy też przyjrzeć się krytycznie i zobaczyć nasze słabe strony, które mogą nam utrudniać rozwój, ale też staraliśmy się rozpoznać zagrożenia dla naszej wsi grożące jej z zewnątrz.

Czynniki sprzyjające rozwojowi to **stymulatory rozwoju** tzn. te czynniki, które umożliwią naszej wsi realizację przyjętej wizji i celów planu. Są to czynniki, które wieś może wykorzystać w pobudzaniu własnego rozwoju. Należy do nich zaliczyć:

- Stymulowanie inicjatyw społecznych. Stworzenie warunków do zwiększenia aktywności mieszkańców zarówno w zakresie inicjatyw własnych (własna działalność gospodarcza, zmiana kwalifikacji zawodowych) jak i przedsięwzięć służących mieszkańcom (zagoszpodarowanie czasu wolnego dzieci, opieka nad osobami znajdującymi się w trudnych warunkach). Temu celowi może służyć powołanie organizacji społecznej oraz organizacji gospodarczej wspierającej przedsiębiorczość i tworzenie dodatkowych miejsc pracy.
- Tworzenie partnerstwa społecznego i zwiększanie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu problemów wsi. Ma temu służyć odpowiedni przepływ informacji pomiędzy Gminą, Radą Sołectką i mieszkańcami oraz informacji zwrotnych od mieszkańców. Wykorzystanie wiedzy i pomysłów lokalnej społeczności to budowanie rozwoju wsi w oparciu o najcenniejszy zasób – potencjał ludzki. Dobra komunikacja to pierwszy warunek zmiany postaw mieszkańców, którzy są często nastawieni obojętnie, a nawet wrogo do działań samorządu.
- Wykorzystanie walorów przyrodniczo – krajobrazowych gminy w promocji wsi, tworzenie dodatkowych miejsc pracy i przyciąganie inwestorów zewnętrznych.
- Przygotowanie szczegółowych projektów do zapisanych celów, przedsięwzięć i zadań Planu i staranie się o zewnętrzne fundusze na ich realizację.

Zastanowiliśmy się nad mocnymi i słabymi stronami naszej wsi, które znamy dzisiaj i które wpływają na nasze życie. Odnieśliśmy się również do możliwości i zagrożeń, które mogą się pojawić w przyszłości i jakie mogą mieć wpływ na nasz rozwój. Stawiając na mocne strony i wykorzystując szanse możemy skutecznie zmniejszać negatywny wpływ słabości i zagrożeń.

Ocena mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń (SWOT)

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobre połączenia komunikacyjne z okolicznymi miejscowościami • Wieś jest czysta i zadbana • Atrakcyjne położenie geograficzno-przyrodnicze • Sąsiedztwo, dużych, bogatych aglomeracji przemysłowych • Dostęp do środków europejskich • Duża aktywność i zaangażowanie społeczne mieszkańców • Dobre wykształcenie i ambicje młodzieży • Integracja z nowymi mieszkańcami wsi • Wzrost liczby ludności • Współpraca różnych grup pokoleniowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie kanalizacji, wodociągów, gazyfikacji i melioracji • Nieodpowiednia i niebezpieczna infrastruktura drogowa • Zaniebane zabytki – pałac z parkiem i zabudowaniami gospodarczymi, aleja dębowo-brzozowa • Mała aktywność gospodarcza mieszkańców • Zaniebane, wymagający remontu Wiejski Dom Kultury wraz z otoczeniem • Słabo zagospodarowany teren boiska sportowego • Brak infrastruktury i przedsiębiorczości związanej z obsługą turystów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Zakładanie gospodarstw agroturystycznych • Fundusze krajowe i unijne dla wsi • Napływ aktywnych ludzi • Przyciągnięcie inwestorów do wsi • Współpraca z samorządem • Zwiększenie bezpieczeństwa • Zwiększenie standardów życia • Zwiększenie atrakcyjności miejscowości • Różnorodność zainteresowań • Stworzenie nowych miejsc pracy • Rozwój młodych rodzin • Rozbudowa miejscowości • Aktywne i skuteczne funkcjonowanie stowarzyszenia „Nasz Parchów” 	<ul style="list-style-type: none"> • Tąpnięcie górnicze • Nieplanowany wyrąb lasów • Niebezpieczna droga • Brak aktywności ludzi • Brak środków finansowych na rozwój • Bezrobocie • Alkohol • Narkotyki • Emigracja młodzieży • Brak wolnego czasu ludzi aktywnych

Problemy rozwoju miejscowości

Wygląd wsi

1. Niezadowalający stan dróg, poboczy, niebezpieczna droga główna, brak chodników i przejść dla pieszych, niepełne oświetlenie.
2. Brak kanalizacji, nieodpowiednia sieć wodociągowa, brak gazociągu i odpowiedniej melioracji.
3. Zaniebane i nie wyeksponowane zabytki.
4. Niewłaściwy stan obiektów użyteczności publicznej, które nie zaspakajają w pełni potrzeb mieszkańców (Wiejski Dom Kultury, plac zabaw, boisko, szkoła).
5. Zaniebana rzeka i stawy.

Mieszkańcy i ich aktywność

1. Niedostateczne zaangażowanie młodzieży w sprawy wsi.
2. Nieodpowiednie i za mało miejsc i ośrodków, które pozwoliłyby na rozwój, integrację i aktywność mieszkańców (np.: Wiejski Dom Kultury, kawiarnia, boisko, plac zabaw).
3. Niewystarczająca wiedza mieszkańców w zakresie pozyskiwania funduszy na rozwój społeczno-ekonomiczny wsi.

Aktywność gospodarcza

1. Brak infrastruktury związanej z turystyką i odpowiedniej oferty dla jej rozwoju.
2. Niski poziom aktywności gospodarczej mieszkańców, wynikający z ograniczonej wiedzy na temat możliwości inwestowania i prowadzenia biznesu na terenach wiejskich.
3. Niewłaściwe przygotowanie organizacyjno-inwestycyjne do obsługi turystyki, rekreacji i agroturystyki.

Działania i planowane przedsięwzięcia. *Jak to zrobić?*

Cele realizujemy poprzez szereg działań (przedsięwzięć).

1. Wygląd wsi

Cel 1.1. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury drogowej i komunikacyjnej.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

1. Ocena jakości dróg, poboczy, oświetlenia i ustalenie koniecznego zakresu prac.
2. Współpraca z zarządcą drogi wojewódzkiej w celu poprawy jej bezpieczeństwa poprzez:
 - budowę chodników,
 - wyznaczenie i oznakowanie przejść dla pieszych,
 - budowę dodatkowego przystanku autobusowego.
3. Opracowanie dokumentacji i realizacja prac na drogach lokalnych:
 - remont i modernizacja dróg,
 - uzupełnienie i modernizacja oświetlenia.

4. Utwardzenie dróg transportu rolniczego.
5. Zaplanowanie i wykonanie systemu tras rowerowych służących komunikacji lokalnej i ruchowi turystycznemu oraz połączenie ich z okolicznymi szlakami.

Cel 1.2. Budowa i modernizacja niezbędnej infrastruktury w zakresie kanalizacji, wodociągów, gazu ziemnego i melioracji.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

1. Budowa systemu kanalizacji zbiorowej dla wsi.
2. Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej.
3. Budowa gazociągu i doprowadzenie gazu do gospodarstw domowych.
4. Przygotowanie i wykonanie prac melioracyjnych
 - wykonanie rowów nawadniająco-odwadniających,
 - udrożnienie i utrzymanie ich w należytym stanie.
5. Uporządkowanie i zagospodarowanie rzeki i stawów (korekta i zabezpieczenie brzegów, udrażnianie, oczyszczanie, itd.), co poprawi bilans wodny i uwzględni potrzebę ochrony przyrody.

Cel 1.3. Poprawa wizerunku i zagospodarowanie parku.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

1. Uzgodnienie z właścicielem parku i dopełnienie wszelkich formalności z wiązanych z możliwością jego zagospodarowania.
2. Opracowanie planu zagospodarowania parku z wykorzystaniem posiadanych materiałów archiwalnych.
3. Zagospodarowanie parku zgodnie z przygotowanym planem:
 - uzupełnienie drzewostanu i krzewów,
 - oczyszczenie i zagospodarowanie stawu, budowa fontanny,
 - utworzenie ścieżek spacerowych, alejek, ustawienie ławek i koszy na śmieci,
 - budowa placu zabaw dla dzieci,
 - przygotowanie miejsca na ognisko.
4. Organizacja cyklicznych imprez promujących park i integrujących mieszkańców.

Cel 1.4. Renowacja i zabezpieczenie zabytków oraz elementów kulturowych wsi.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

1. Współpraca z Gminą i konserwatorem zabytków, w celu ustalenia działań niezbędnych do odtworzenia i należytej ochrony zabytków i elementów kulturowych znajdujący się na terenie wsi.
2. Remont muru zabytkowego cmentarza.
3. Organizowanie kwest na rzecz ochrony zabytków w czasie lokalnych imprez.
4. Współpraca z właścicielem w celu zabezpieczenia ruin pałacu i budynków popegeerowskich oraz uporządkowania terenu.
5. Rewitalizacja zabytkowej alei dębowo-brzozowej oraz jej wyeksponowanie.

2. Mieszkańcy i ich aktywność

Cel 2.1. Budowa i modernizacja miejsc, które wpłyną na wzrost aktywności, integrację i rozwój mieszkańców.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

1. Generalny remont połączony z modernizacją budynku Wiejskiego Domu Kultury.
2. Wyposażenie obiektu w sprzęt i urządzenia zapewniające mieszkańcom ciekawe i aktywne spędzanie wolnego czasu (kawiarenka internetowa, siłownia, salka dla kół zainteresowań, zaplecze kuchenne, Izba Etnograficzna, Klub seniora itp.)
3. Zagospodarowanie otoczenia obiektu, urządzenie miejsc do rekreacji, małego boiska, mini placu zabaw oraz parkingu wraz z odpowiednim oświetleniem.
4. Modernizacja i doposażenie budynków szkoły (budowa łącznika, przygotowanie pomieszczeń dla przedszkola)
5. Budowa we wsi placu zabaw spełniającego warunki bezpieczeństwa.

Cel 2.2. Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego służącego aktywności fizycznej mieszkańców i odwiedzających wieś turystów.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

1. Modernizacja i rozbudowa terenu boiska w kompleks sportowo-rekreacyjny:
 - modernizacja boiska do piłki nożnej,
 - budowa boiska do siatkówki i koszykówki,
 - budowa ścieżki zdrowia i miejsca do rekreacji,
 - budowa sportowej hali namiotowej,
 - wyposażenie obiektu w niezbędny sprzęt sportowy,
 - budowa trybun i odpowiedniego zaplecza sanitarnego,
 - budowa oświetlenia obiektu i parkingu.
2. Powstanie nowych sekcji sportowych, aktywnych grup ćwiczących i klubów sportowych.
3. Organizowanie rozgrywek, turniejów i innych imprez masowych i klubowych.

Cel 2.3. Wzrost zaangażowania mieszkańców na rzecz rozwoju wsi.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

1. Aktywne działania stowarzyszenia „Nasz Parchów” w kierunku realizacji założeń Planu Odnowy Miejscowości oraz innych ważnych celów statutowych.
2. Reaktywacja/powstanie innych aktywnych grup mieszkańców np.: Koła Gospodyń Wiejskich, klubów młodzieżowych, Klubu Seniora.
3. Organizowanie cyklicznych spotkań mieszkańców w celu omówienia ważnych dla wsi spraw.
4. Organizowanie, z aktywnym udziałem mieszkańców, imprez sprzyjających integracji, jak również przyciągających turystów do miejscowości .
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, w tym z Fundacją „Wrzosowa Kraina” mająca na celu:
 - wyłonienie lokalnych liderów,
 - przygotowanie aktywnych mieszkańców do zdobywania funduszy,
 - pozyskiwanie środków oraz wspólne realizowanie projektów,
 - angażowanie mieszkańców do wspólnych działań.

6. Wszelchobecna edukacja mieszkańców w zakresie ochrony środowiska a zwłaszcza ochrony przyrody i krajobrazu regionu.

3. Aktywność gospodarcza

Cel 3.1 Budowa i modernizacja infrastruktury związanej z turystyką i rekreacją.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

1. Budowa sieci ścieżek rowerowych we wsi i okolicy wraz z miejscami do odpoczynku.
2. Współpraca z właścicielem Starego Młyna w celu utworzenia w obiekcie Ekomuzeum z kawiarnią.
3. Utworzenie przy świetlicy sklepiku z produktami lokalnymi.
4. Powstanie stadniny koni a przy niej szkółki jeździeckiej z możliwością przejazdów konnych po okolicy.
5. Budowa toru kartingowego.
6. Turystyczne zagospodarowanie rzeki:
 - utworzenia miejsc dla wędkarzy,
 - budowa plaży z kąpieliskiem.
7. Przygotowanie miejsc noclegowych w kwaterach prywatnych i gospodarstwach agroturystycznych.
8. Opracowanie kompleksowej oferty turystycznej wsi i jej promocja m.in. poprzez opracowanie profesjonalnej strony internetowej.

Cel 3.2. Edukacja mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości i pozyskiwania funduszy na ten cel.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

1. Współdziałanie z firmami i organizacjami zajmującymi się przeprowadzaniem szkoleń w zakresie przedsiębiorczości.
2. Organizacja szkoleń w zakresie dostępnych źródeł finansowania działalności gospodarczej na terenach wiejskich.
3. Organizacja kursów, szkoleń i warsztatów dla mieszkańców zainteresowanych agroturystyką, produktami lokalnymi i usługami turystycznymi.
4. Pomoc w tworzeniu lokalnych grup świadczących usługi i producentów rolnych.
5. Powstanie punktu konsultacyjnego i biblioteczki z materiałami edukacyjnym i informacyjnymi dotyczącymi produkcji zdrowej i ekologicznej żywności, oraz prowadzenia gospodarstw agroturystycznych

Cel 3.3. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

1. Współpraca z gminą, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami w zakresie pozyskania i wdrażania dostępnych środków wsparcia – krajowych i unijnych na rzecz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, społeczeństwa informacyjnego, rozwoju obszarów wiejskich, itd.
2. Powstanie kilku gospodarstw agroturystycznych oraz zajazdu z noclegami i smacznymi posiłkami.
3. Rozwój drobnej wytwórczości, rękodzieła i produktów lokalnych.
4. Powstanie kilku gospodarstw ekologicznych.

Powiązanie z planami i działaniami realizowanymi w gminie i regionie.

Plan realizuje cele zawarte w opracowywanym Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Chocianów, jak również jest zgodny z obowiązującym prawem miejscowym związanym z planem zagospodarowania przestrzennego miejscowości Parchów i Gminy Chocianów.

Opis planowanych zadań w perspektywie 7 lat od dnia przyjęcia dokumentu

Jak zaznaczyliśmy w części wstępnej Planu, jednym z istotnych źródeł finansowania jego realizacji jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich – Oś 3 – Odnowa i rozwój wsi. Z pomocy mogą skorzystać miejscowości z gmin wiejskich, gmin miejsko-wiejskich i gmin miejskich z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców. Bezpośrednim odbiorcą pomocy i realizatorem przedsięwzięć może być:

- gmina,
- instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
- kościół lub związek wyznaniowy,
- organizacja pozarządowa mająca status organizacji pożytku publicznego.

Przedsięwzięcia nie mogą mieć charakteru komercyjnego i muszą służyć osiągnięciu założonych w planie i projekcie celów operacji i ich zachowania przez 7 lat od dnia dokonania przez agencję płatniczą płatności ostatecznej.

Przedmiotem przedsięwzięcia jakie zaplanowali mieszkańcy w pierwszej kolejności do realizacji z PROW-u w ramach osi 3 - Odnowa i rozwój wsi jest generalny remont Wiejskiego Domu Kultury w Parchowie wraz z zagospodarowaniem jego otoczenia. Projektowane działania w zakresie otoczenia budynku Domu Kultury, znajdują się w oddzielnym opracowaniu tj.: Studium architektoniczno-krajobrazowym miejscowości Parchów, w którym pokazana jest koncepcja zagospodarowania terenu wokół Domu Kultury. Studium zostało przyjęte odrębną uchwałą i stanowi dokument wiejski do wykorzystania i zastosowania przez wszystkich mieszkańców, a jego realizację wraz z Planem Odnowy Miejscowości powierzono sołtysowi przy wsparciu Rady Sołeckiej i mieszkańców Parchowa. Budynek Domu Kultury wraz z otoczeniem przeznaczony jest na cele kulturalno-edukacyjne i rekreacyjne dla mieszkańców wsi. Miejsce to jest miejscem użyteczności publicznej przeznaczonym na czasowy pobyt ludzi.

Poniżej przedstawione zostały przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w latach 2008-2015. Jest to lista otwarta, która w trakcie okresu programowania może być modyfikowana i uzupełniana. Do realizacji w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich kwalifikować się będą zadania, dla których wartość dofinansowania nie będzie niższa niż 25 000 złotych. Szczegółowy opis poszczególnych przedsięwzięć oraz projekty i kosztorysy prac (jeśli będą wymagane) stanowić będą oddzielne dokumenty opracowane zgodnie z prawem oraz obowiązującymi przepisami.

Plan Odnowy Miejscowości Parchów

Cel	Działania	Czas realizacji	Szacunkowy koszt	Źródła finansowania i pomocy	Realizator i współpracownicy
Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury drogowej i komunikacyjnej	Poprawa bezpieczeństwa drogi wojewódzkiej przebiegającej przez wieś: <ul style="list-style-type: none"> • budowa chodników • budowa przejść dla pieszych • budowa dodatkowego przystanku autobusowego 	2012	1 mln zł.	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei, fundusze europejskie	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei
	Remont i modernizacja dróg lokalnych	2010	500 tys. zł	Budżet gminy, fundusze europejskie	Urząd Gminy, mieszkańcy
	Utwardzenie dróg transportu rolniczego	2014	500 tys. zł	Budżet gminy, fundusze unijne	Urząd Gminy, mieszkańcy
	Uzupełnienie i modernizacja oświetlenia wsi	2010	100 tys. zł	Budżet gminy, Zakład Energetyczny	Zakład Energetyczny, Urząd Gminy
	Zaplanowanie i wykonanie systemu tras rowerowych służących komunikacji lokalnej i ruchowi turystycznemu	2013	200 tys. zł	Budżet gminy, WFOŚ i GW, fundusze europejskie, organizacje pozarządowe, program LEADER	Urząd Gminy, mieszkańcy, LGD Wrzosowa Kraina
Budowa i modernizacja infrastruktury w zakresie kanalizacji, wodociągów, gazu ziemnego i melioracji.	Budowa systemu kanalizacji zbiorowej dla wsi	2009	1,2 mln zł	Budżet gminy, WFOŚ i GW, fundusze europejskie	Urząd Gminy, mieszkańcy
	Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej	2009	250 tys. zł	Budżet gminy, WFOŚ i GW, fundusze europejskie	Urząd Gminy, mieszkańcy
	Przygotowanie i wykonanie prac melioracyjnych na terenie wsi	2010	100 tys. zł	Budżet gminy, WFOŚ i GW	Urząd Gminy, mieszkańcy
	Budowa gazociągu i doprowadzenie gazu do gospodarstw domowych	2015	1 mln zł	Budżet gminy, Zakład Gazowniczy, mieszkańcy	Urząd Gminy, Zakład Gazowniczy, mieszkańcy
	Uporządkowanie i zagospodarowanie rzeki i stawów	2015	500 tys. zł	Budżet gminy, WFOŚ i GW, fundusze unijne	Urząd Gminy, mieszkańcy

Plan Odnowy Miejscowości Parchów

Poprawa wizerunku i zagospodarowanie parku	Uzgodnienia z właścicielem	2008	Brak		Mieszkańcy, pracownicy Urzędu Gminy
	Opracowanie planu zagospodarowania terenu parku	2008/2009	10 tys. zł	Budżet gminy, organizacja pozarządowa	Biuro projektowe
	Zagospodarowanie parku zgodnie z planem	2010/2011	100 tys. zł	Budżet gminy, organizacja pozarządowa	Urząd Gminy, mieszkańcy
	Organizacja przynajmniej raz do roku imprezy promującej park i miejscowość	2009	20 tys. zł	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy, sponsorzy	Organizacja pozarządowa, mieszkańcy
Renowacja i zabezpieczenie zabytków oraz elementów kulturowych wsi	Współpraca z Gminą i konserwatorem zabytków w celu ustalenia działań niezbędnych do odtworzenia i ochrony zabytków	2008	Brak		Mieszkańcy, pracownicy Urzędu Gminy
	Remont muru zabytkowego cmentarza	2009	30 tys. zł	Parafia, sponsorzy, mieszkańcy	Parafia, Rada Parafialna
	Współpraca z właścicielem w celu zabezpieczenia ruin pałacu i budynków popegeerowskich oraz uporządkowania terenu	2010	Wysokie koszty	Agencja Nieruchomości Rolnych/ fundusze prywatne	ANR/ prywatny inwestor
	Rewitalizacja zabytkowej alei dębowo-brzozowej	2010	50 tys. zł	Budżet gminy, fundusze europejskie, organizacje pozarządowe, WFOŚ i GW	Urząd Gminy, LGD Wrzosowa Kraina, mieszkańcy
Budowa miejsc, które wpłyną na wzrost aktywności, integrację i rozwój mieszkańców	Generalny remont połączony z modernizacją budynku WOK	2009	400 tys. zł	Budżet gminy, fundusze europejskie	Urząd Gminy, mieszkańcy
	Wyposażenie WDK	2009	100 tys. zł	Budżet gminy, fundusze europejskie, organizacje pozarządowe, LGD Wrzosowa Kraina, program LEADER	Urząd Gminy, mieszkańcy
	Zagospodarowanie otoczenia WDK	2009	100 tys. zł	Budżet gminy, fundusze europejskie, organizacje pozarządowe, LGD Wrzosowa Kraina	Urząd Gminy, mieszkańcy
	Modernizacja i wyposażenie szkoły	2009	60 tys. zł	Budżet gminy, fundusze europejskie,	Urząd Gminy, mieszkańcy

Plan Odnowy Miejscowości Parchów

	Budowa placu zabaw	2010	30 tys. zł	Budżet gminy, fundusze europejskie, organizacje pozarządowe	Urząd Gminy, mieszkańcy
Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego	Modernizacja i rozbudowa terenu boiska w kompleks sportowo-rekreacyjny	2012	1 mln	Budżet gminy, fundusze europejskie, organizacje pozarządowe, Ministerstwo Sportu, Totalizator Sportowy, sponsorzy	Urząd gminy, Klub Sportowy, mieszkańcy
	Powstanie nowych sekcji sportowych, grup ćwiczących, klubów sportowych	2012	Niskie	Mieszkańcy	Mieszkańcy
	Organizacja rozgrywek, turniejów i innych imprez masowych, klubowych	2010	10 tys. zł	Kluby sportowe, mieszkańcy, budżet gminy	Kluby sportowe, mieszkańcy
Wzrost aktywności, integracji i edukacja mieszkańców	Aktywne działania stowarzyszenia „Nasz Parchów” w kierunku realizacji założeń Planu Odnowy Miejscowości oraz innych ważnych celów statutowych.	2008	Brak		Mieszkańcy,
	Reaktywacja/powstanie innych aktywnych grup mieszkańców	2009	Brak		Mieszkańcy
	Systematyczne spotkania mieszkańców	Raz na kwartał	Brak		Mieszkańcy, władze gminy
	Organizacja z aktywnym udziałem mieszkańców imprez promujących wieś	2008	20 tys. zł/impreza	Mieszkańcy, budżet gminy, organizacje pozarządowe, program LEADER	Mieszkańcy, stowarzyszenie, LGD Wrzosowa Kraina
	Współpraca z innymi organizacjami pozarządowymi w tym z Fundacją Wrzosowa Kraina	2008	Brak		Mieszkańcy
	Edukacja mieszkańców w zakresie ochrony środowiska	2008	Niskie	LGD Wrzosowa Kraina, organizacje pozarządowe, budżet gminy	Organizacje ekologiczne, LGD Wrzosowa Kraina

Plan Odnowy Miejscowości Parchów

Budowa i modernizacja infrastruktury związanej z turystyką i rekreacją	Budowa sieci ścieżek rowerowych we wsi i w okolicy wraz z miejscami do odpoczynku	2013	200 tys. zł	Budżet gminy, fundusze europejskie, organizacje pozarządowe, program LEADER	Urząd Gminy, LGD Wrzosowa Kraina mieszkańcy
	Współpraca z właścicielem Starego Młyna w celu utworzenia w obiekcie Ekomuzeum z kawiarnią.	2009	Koszty indywidualne	Fundusze prywatne, fundusze europejskie, organizacje pozarządowe,	Inwestor prywatny, mieszkańcy, LGD Wrzosowa Kraina
	Utworzenie przy świetlicy sklepiku z produktami lokalnymi	2009	20 tys. zł	Budżet gminy, fundusze europejskie, organizacje pozarządowe	LGD Wrzosowa Kraina, mieszkańcy
	Powstanie stadniny koni a przy niej szkółki jeździeckiej z możliwością przejażdżek konnych po okolicy	2010	Koszty indywidualne	Fundusze prywatne	Prywatny inwestor
	Budowa toru kartingowy	2015	300 tys. zł	Klub sportowy, stowarzyszenie, fundusze prywatne	Klub sportowy, stowarzyszenie, osoby prywatne
	Turystyczne zagospodarowanie rzeki	2010	100 tys. zł	WFOŚ i GW, Związek wędkarski, fundusze europejskie, fundusze prywatne	Osoby prywatne
	Przygotowanie miejsc noclegowych w kwaterach prywatnych i gospodarstwach agroturystycznych	2012	Koszty indywidualne	Fundusze europejskie, fundusze prywatne	Osoby prywatne
	Opracowanie kompleksowej oferty turystycznej wsi i jej promocja (WWW i inne)	2010	50 tys. zł	Organizacje pozarządowe, osoby prywatne, przedsiębiorcy, program LEADER	Organizacja pozarządowa, mieszkańcy
Edukacja mieszkańców w zakresie przedsiębiorcz	Współpraca z firmami i organizacjami zajmującymi się szkoleniami z zakresu przedsiębiorczości	2008	Brak		Firmy zewnętrzne, Agencja Rozwoju Regionalnego itp.

Plan Odnowy Miejscowości Parchów

ości i pozyskiwaniu funduszy na ten cel	Organizacja szkoleń w zakresie dostępnych źródeł finansowania działalności gospodarczej na terenach wiejskich	2008	Brak/niskie	Fundusze europejskie	Firmy zewnętrzne, Agencja Rozwoju Regionalnego, organizacje pozarządowe, Urząd Gminy
	Organizacja kursów, szkoleń i warsztatów dla mieszkańców zainteresowanych agroturystyką, produktami lokalnymi i usługami turystycznymi	2008	Brak/niskie	Fundusze europejskie	Firmy zewnętrzne, Agencja Rozwoju Regionalnego, organizacje pozarządowe, LGD Wrzosowa Kraina, Urząd Gminy
	Pomoc w tworzeniu lokalnych grup świadczących usługi i producentów rolnych	2008	Brak/niskie		j.w
	Powstanie punktu konsultacyjnego i biblioteczki z informacjami dotyczącymi produkcji. zdrowej i ekologicznej żywności oraz prowadzenia gospodarstw agroturystycznych	2008	5 tys. zł	Organizacje pozarządowe, budżet gminy	Organizacja pozarządowa, LGD Wrzosowa Kraina, mieszkańcy
Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców	Współpraca z gminą, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami w zakresie wsparcia firm na obszarach wiejskich	2008	Niskie	Fundusze europejskie, organizacje pozarządowe	Osoby prywatne, Agencja Rozwoju Regionalnego, PUP
	Powstanie kilku gospodarstw agroturystycznych i przynajmniej jednego zajazdu	2015	Koszty indywidualne	Fundusze europejskie, fundusze prywatne	Osoby prywatne, Agencja Rozwoju Regionalnego
	Rozwój drobnej wytwórczości, rękodzieła i produktów lokalnych	2010	Koszty indywidualne	Fundusze europejskie, organizacje pozarządowe, fundusze prywatne	Osoby prywatne, Agencje Rozwoju Regionalnego, LGD Wrzosowa Kraina, PUP
	Powstanie kilku gospodarstw ekologicznych	2015	Koszty indywidualne	Fundusze europejskie, fundusze prywatne	Osoby prywatne

REALIZACJA PLANU

Zasady realizacji planu:

- Plan stanowi drogę, po której będziemy razem szli i osiągali kolejne cele rozwoju naszej miejscowości.
- Ważnymi uczestnikami realizacji Planu jesteśmy my jako mieszkańcy. Osiągnięcie kolejnych celów w dużej mierze będzie uzależnione od naszej aktywności osobistej.
- Bardzo istotne będą działania organizacji pozarządowych, w których sami będziemy działali lub, które zachęcimy do współpracy.
- Gmina będzie aktywnym ośrodkiem pobudzającym i wspierającym realizację naszego Planu.
- W celu aktywnego włączenia nas jako mieszkańców do realizacji przedsięwzięć, Rada Sołecka włączy się do opracowania programu współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a samorządem. W programie zostaną określone formy i metody współpracy, zasady wymiany informacji i wspierania działań organizacji pozarządowych.
- Coroczne spotkania związane z oceną realizacji Planu będą również służyły do planowania działań na najbliższy rok. Na spotkanie my mieszkańcy zaprosimy wszystkich, którzy chcą i mogą nam pomóc, a zwłaszcza organizacje pozarządowe, władze gminy, sąsiadów z zaprzyjaźnionych miejscowości.
- Wspólnie z innymi miejscowościami z gminy opracujemy zasady wymiany doświadczeń i wspólnego działania dla jeszcze bardziej efektywnego realizowania Planu.
- Władze Gminy będą uczestniczyły w spotkaniach organizowanych przez sołectwo, organizacje pozarządowe i aktywne grupy mieszkańców. Spotkania będą zwoływane przez bezpośrednio zainteresowane grupy, a ich tematem będą wspólne działania związane z realizacją Planu.

Sposoby monitorowania, oceny i aktualizacji planu.

- Monitorowanie będzie organizował i nadzorował Sołtys przy współpracy z Radą Sołecką.
- Monitorowane będą podstawowe zadania i przedsięwzięcia związane z realizacją planu.
- Wyniki monitorowania będą przedmiotem corocznych sprawozdań z postępu realizacji Planu, składanego mieszkańcom na zebraniu otwartym w miejscowości.
- Mieszkańcy ocenią realizację Planu, dokonają również identyfikacji słabych i mocnych stron realizacji planu.
- Mieszkańcy, co trzy lata będą aktualizowali plan metodą uspołecznioną, zgodną z metodą przyjętą przy jego opracowaniu.
- Inicjatorem aktualizacji będzie Rada Sołecka.

Komunikacja społeczna.

- Burmistrz i sołtys, jako główni animatorzy realizacji Planu, będą systematycznie informowali opinię publiczną o działaniach związanych z realizowanymi przedsięwzięciami. W tym celu ustalą między sobą zasady przekazywania informacji o podejmowanych działaniach.
- Główną drogą informowania będzie lokalna prasa, radio, telewizja i Internet.
- Komunikaty będą kierowane do mieszkańców miejscowości i gminy (informacja wewnętrzna) jak również do odbiorców regionalnych i ogólnokrajowych (informacja

zewnątrzną).

- Największy nacisk zostanie położony na informacje skierowane do odbiorców lokalnych.
- W przekazywaniu informacji do mieszkańców zostaną wykorzystane również środki przekazu zwyczajowo przyjęte w gminie (tablica ogłoszeń, informowanie na spotkaniach, informacja przekazywana przez sołtysów itp.).
- Radni, mieszkańcy, zainteresowane osoby i podmioty będą miały bieżący dostęp do informacji o realizacji Planu. Ograniczeniem będą tylko przepisy prawa, określające zasady udostępniania informacji przez Urząd Miasta i Gminy.

Materiały źródłowe:

1. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chocianów Urząd Miasta i Gminy Chocianów, listopad 2004 r.
2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Chocianów, Wrocławskie Biuro Urbanistyki, 2005 r.
3. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego wsi Parchów, 2005 r.
4. Bok.A. Kamińska M., Dziedzictwo Kulturowe obszaru „Wrzosowa Kraina”, 2007 r.
5. Wilczyński R., Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, RCDRRiOW Poznań 2003.